

ЕТНОГРАФСКИ
ИНСТИТУТ САНУ

ГЛАСНИК

Етнографског
института
САНУ

LXV(3)

Београд 2017.

ГЛАСНИК ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА САНУ LXV (3)

BULLETIN OF THE INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY SASA LXV (3)

UDC 39(05)

ISSN 0350-0861

INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY SASA

BULLETIN

OF THE INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY

LXV

No. 3

Chief Editor:

Prof. Dr. Dragana Radojičić (Institute of Ethnography SASA)

Editor:

Dr. Srđan Radović (Institute of Ethnography SASA)

International editorial board:

Dr. Milica Bakić-Hayden (University of Pittsburgh), dr. Ana Dragojlović (University of Melbourne), prof. dr. Peter Finke (University of Zurich), prof. dr. Karl Kaser (Karl-Franzens University, Graz), dr. Gabriela Kilianova (Institute of Ethnology of the Slovak Academy of Sciences, Bratislava), prof. dr. Kjell Magnusson (University of Uppsala), prof. dr. Marina Martynova (Institute of Ethnology and Anthropology Russian Academy of Sciences, Moscow), dr. Ivanka Petrova (IEFEM – Bulgarian Academy of Sciences, Sofia), dr. Tatiana Podolinska (Institute of Ethnology of the Slovak Academy of Sciences, Bratislava), dr. Jana Pospíšilova (Institute of Ethnology of the Czech Academy of Sciences, Brno), dr. Ines Prica (Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb), dr. Ingrid Slavec Gradišnik (Institute of Slovenian Ethnology RC SASA, Ljubljana).

Editorial board:

Dr. Gordana Blagojević (Institute of Ethnography SASA), dr. Ivan Đorđević (Institute of Ethnography SASA), prof. dr. Ildiko Erdei (Faculty of Philosophy, Belgrade), prof. dr. Ljiljana Gavrilović (Institute of Ethnography SASA and Faculty of Philosophy, Belgrade), dr. Jelena Jovanović (Institute of Musicology SASA, Belgrade), dr. Aleksandra Pavićević (Institute of Ethnography SASA), dr. Lada Stevanović (Institute of Ethnography SASA and Faculty of Media and Communications, Belgrade), academician Gojko Subotić (Serbian Academy of Sciences and Arts).

Advisory board:

Prof. dr. Jelena Đorđević (Faculty of Political Sciences, Belgrade), prof. dr. Maja Godina Golija (Institute of Slovenian Ethnology RC SASA, Ljubljana), dr. Renata Jambrešić Kirin (Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb), dr. Miroslava Lukić-Krstanović (Institute of Ethnography SASA), dr. Mladena Prelić (Institute of Ethnography SASA), prof. dr. Ljupčo Risteski (Faculty of Natural Sciences and Mathematics, Skopje), prof. dr. Lidija Vujačić (Faculty of Philosophy, Nikšić), prof. dr. Bojan Žikić (Faculty of Philosophy, Belgrade).

Secretary:

Marija Đokić (Institute of Ethnography SASA)

BELGRADE 2017

ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ САНУ

ГЛАСНИК

ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА

LXV

свеска 3

Главни и одговорни уредник:

Проф. др Драгана Радојичић (Етнографски институт САНУ)

Уредник:

Др Срђан Радовић (Етнографски институт САНУ)

Међународни уређивачки одбор:

Др Милица Бакић-Хејден (Универзитет у Питсбургу), др Ана Драгојловић (Универзитет у Мелбурну), проф. др Петер Финке (Универзитет у Цириху), проф. др Карл Казер (Универзитет у Грацу), др Габриела Килианова (Етнолошки институт САВ, Братислава), проф. др Шел Магнусон (Универзитет у Упсали), проф. др Марина Мартинова (Институт етнологије и антропологије РАН, Москва), др Иванка Петрова (ИЕФЕМ – БАН, Софија), др Татиана Подолинска (Етнолошки институт САВ, Братислава), др Јана Поспишилова (Етнолошки институт АН ЧР, Брно), др Инес Прица (Институт за етнологију и фолклористику, Загреб), др Ингрид Славец Градишник (Институт за словеначку етнологију ЗРЦ САЗУ, Љубљана).

Уређивачки одбор:

Др Гордана Благојевић (Етнографски институт САНУ), др Иван Ђорђевић (Етнографски институт САНУ), проф. др Илдико Ердеи (Филозофски факултет у Београду), проф. др Љиљана Гавриловић (Етнографски институт САНУ и Филозофски факултет у Београду), др Јелена Јовановић (Музиколошки институт САНУ), др Александра Павићевић (Етнографски институт САНУ), др Лада Стевановић (Етнографски институт САНУ и Факултет за медије и комуникације, Београд), академик Гојко Суботић (Српска академија наука и уметности).

Издавачки савет:

Проф. др Јелена Ђорђевић (Факултет политичких наука, Београд), проф. др Маја Година Голија (Институт за словеначку етнологију ЗРЦ САЗУ, Љубљана), др Рената Јамбрешић Кирић (Институт за етнологију и фолклористику, Загреб), др Мирослава Лукић-Крстановић (Етнографски институт САНУ), др Младена Прелић (Етнографски институт САНУ), проф. др Љупчо Ристески (Природно-математички факултет, Скопље), проф. др Лидија Вујачић (Филозофски факултет у Никшићу), проф. др Бојан Жикић (Филозофски факултет у Београду).

Секретар уредништва:

Марија Ђокић (Етнографски институт САНУ)

БЕОГРАД 2017.

Издавач:
ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ САНУ
Кнез Михаилова 36/IV, Београд, тел. 011-2636-804
e-mail: eisanu@ei.sanu.ac.rs
Мрежна страница часописа: www.ei.sanu.ac.rs

Publisher:
INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY SASA
Knez Mihailova 36/IV, Belgrade, phone: 011-2636-804
e-mail: eisanu@ei.sanu.ac.rs
Journal's web page: www.ei.sanu.ac.rs

Лектор:
Ивана Башић

Превод:
аутори текстова

Дизајн корица:
Горан Витановић

Техничка припрема и штампа:
Академска издања, Београд

Тираж:
300 примерака

Примљено на 9. седници Одељења друштвених наука САНУ одржаној 7. новембра 2017. године, на основу реферата академика Димитрија Стефановића.

Accepted for publication at the 9th meeting of the Department of Social Sciences SASA on October 7th 2017, based on the report of academician Dimitrije Stefanović.

Штампање публикације финансирано је из средстава
Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.
Printing of the journal was funded by the Ministry of Education, Science and Technological
Development of the Republic of Serbia.

Гласник Етнографског института САНУ излази три пута годишње и доступан је и индексиран у базама: DOAJ (Directory of Open Access Journals), ERIH PLUS (European Reference Index for the Humanities), SCIndeks (Српски цитатни индекс), Ulrich's Periodicals Directory, NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS – Norwegian Social Science Data Service), CEEOL (Central and Eastern European Library).

The Bulletin of Institute of Ethnography SASA is issued three times a year and can be accessed in: DOAJ (Directory of Open Access Journals), ERIH PLUS (European Reference Index for the Humanities), SCIndeks (Srpski citatni indeks), Ulrich's Periodicals Directory, NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS – Norwegian Social Science Data Service), CEEOL (Central and Eastern European Library).

Садржај
Summary

I
Научни радови
Scientific Papers

Тема броја – Истраживање миграција

(ур. Мирослава Лукић Крстановић и Марта Стојић Митровић)

Topic of the Issue – Research of Migrations

(eds. Miroslava Lukić Krstanović and Marta Stojić Mitrović)

- Јелена Васиљевић, *'Право на права' у теорији грађанства изван суверености* 497-511
- Jelena Vasiljević, *'The Right to Have Rights' in Theory of Citizenship beyond Sovereignty*
- Адриана Захаријевић, *Ми избеглице: живот који се не може живети* 513-526
- Adriana Zaharijević, *We Refugees: an Unlivable Life*
- Биљана Ђорђевић, *Лишени дискурса легитимације: зазидане земље Централне Европе и политички субјективитети у настајању* 527-541
- Biljana Đorđević, *Depraved of Legitimizing Discourse: CEE Walled States and Emerging Political Subjectivities*
- Љупка Мандић Келијашевић, *Елементи друштвених сукоба у перспективи савремених миграционих кретања* 543-557
- Ljupka Mandić Kelijašević, *The Elements of Social Conflicts in the Perspective of Contemporary Migration Movements*
- Тина Ивник, *Women in Migration: Some Notes from the West Balkan Route* 559-572
- Тина Ивник, *Жене у миграцији: Белешке са западно-балканске руте*
- Ела Мех, *The Health of Migrants Passing through Serbia: the Threat of the Sick 'Other'?* 573-591
- Ела Мех, *Здравље миграната на путу кроз Србију: претња болесног 'другог'?*
- Марта Стојић Митровић, *Колико су 'опасна' тела миграната? Наративи о болести и јавном здрављу и технике управљања* 593-609

- Marta Stojić Mitrović, *How 'Dangerous' are Migrants' Bodies? Narratives about Disease and Public Health and Techniques of Governance*
- Дејана Прњат, *Културолошки аспекти политика земаља Европске уније према имигрантима: изазов актуелне мигрантске кризе* 611-618
- Dejana Prnjat, *Cultural Aspects of the Policies of the European Union Countries towards Immigrants: the Current Migrant Crisis Challenge*
- Јадранка Ђорђевић Црнобрња, *'Не скретати пажњу на себе' – да ли је и за кога је интеграција миграната важна? Горанци у Београду* 619-637
- Jadranka Đorđević Crnobrnja, *'Do not Draw Attention to Yourself' – Is the Integration of Migrants Important, and for Whom Is It Important? Gorani People in Belgrade*
- Nacho Dimitrov, *Policy, Mobility and Everyday Culture in Competition in the Identity Construction (The Case of Karakachans in Bulgaria)* 639-652
- Начо Димитров, *Политика, мобилност и свакодневна култура у надметању у конструкцији идентитета (случај Каракачана у Бугарској)*
- Сања Златановић, Јурај Марушиак, *'Повратна' миграција војвођанских Словака и питање припадности* 653-668
- Sanja Zlatanović, Juraj Marušiač, *'Return' Migration of the Slovak Community of Vojvodina: Issue of Belonging*
- Александра Ђурић Миловановић, *(Не)видљиви мигранти: миграције назарена у Северну Америку током комунизма у Југославији* 669-686
- Aleksandra Đurić Milovanović, *(In)visible Migrants: the Nazarene Emigration to North America during Communism in Yugoslavia*
- Милош Рашић, *Југословенски/српски клубови у Бечу у историјском контексту* 687-703
- Miloš Rašić, *Yugoslav/Serbian Clubs in Vienna in the Historical Context*

II

Научна критика и полемика Discussion and Polemics

Љиљана Гавриловић, <i>О хуманистици данас: још једном, с љубављу</i>	704-706
Марта Стојић Митровић, <i>Камп, коридор, граница. Студије избјеглиштва у савременом хрватском контексту</i>	706-708
Младена Прелић, <i>Dance, Field Research, and Intercultural Perspectives. The Easter Customs in the Vilage of Svinița</i>	708-712
Péter Vataščin, <i>International Conference Unsettled Europe: Refugees, States and Politics in Southeast Europe</i>	712-715
Соња Жакула, Бојана Богдановић, <i>Седамдесет година рада Етнографског института САНУ – хроника прославе</i>	715-721

III

In memoriam

Мирослава Лукић Крстановић, <i>Десанка Николић (1929-2016)</i>	723-725
--	---------

In memoriam

Десанка Николић (1929-2016)

Последњег децембарског дана 2016. године преминула је др Десанка Николић. У академском звању доктора етнологије и као дугогодишња сарадница Етнографског института САНУ оставила је упечатљив траг и дала значајан допринос етнолошкој науци и реномеу Института. Све будуће генерације засигурно ће читати, наводити и анализирати њене радове и монографије.. Онима који су је познавали и сарађивали са њом у сећању остаје Десанка Николић – сусретљива, непосредна колегиница, прилежна, неуморна истраживачица и призната научница. Она је живела етнологију са људима и међу људима. У знак сећања на ову врсну личност, навешћу неке податке из њеног истраживачког живота и научног опуса.

Др Десанка Николић рођена је у Београду 1929. године. Школовала се у Београду и Новом Саду. Студирала је етнологију на Београдском Филозофском факултету, где је и дипломирала 1952. године. Биле су то године када се профилише и прва генерација примерених студената и младих етнолога (Десанка Николић, Петар Влаховић, Милка Јовановић, Видосава Николић, Лепосава Жунић, Ђурђица Петровић и др.), укључених у рад музејских институција и тек формираног Етнографског института САНУ (1947). Своју радну каријеру она започиње у Војном музеју у Београду 1954. године, у звању кустоса (касније вишег кустоса). Паралелно пише докторску дисертацију под насловом „Одевање граничара Војне крајине у 18. и 19. столећу“, коју је одбранила 1965. године. Управо музеолошка пракса и етнолошка истраживања успоставили су неприкосновену везу између стручног и научног рада, историјског приступа и етнографије. Градећи примерен однос између музејских артефаката и научне литературе, Десанка Николић је аналитички расветлила историјске и културне

појаве, те тиме дала подстицај за многе будуће радове из домена културно-историјске етнологије. Па ипак, рад у Музеју, у једној строго дисциплинованој војној установи, није дао много истраживачког простора и етнолошког замаха амбициозној етнолошкињи. Свој прави научни пут Десанка Николић започиње од 1973. године, када је, на основу конкурса, постављена за научног истраживача у Етнографском институту САНУ. Године 1979. одлуком Филозофског факултета, добила је звање научног сарадника, неколико година касније звање вишег научног сарадника и, коначно, научног саветника. Висока научна звања стекла је захваљујући преданом раду и резултатима у виду објављених оригиналних научних текстова и монографија. Десанка Николић и након одласка у пензију 1995. године наставља активно да ради, једно време као руководилац пројекта, а потом се посвећује писању и објављивању радова.

Од првих институтских дана, терен и писање били су *vis vitalis* и мото њеног тематски разноврсног и проблемски утемељеног етнолошког опуса. Како је писала – истраживачи треба да имају афинитета према предмету истраживања и способност да одреде сабеседнике; они настоје да продру у *друге*, не само да би их описали, већ и да би их разумели (из *Споменнице*, 50. година Етнографског института 1997, 37). Током седамдесетих и осамдесетих година, у оквиру институтских пројеката, етнолошки рад је био углавном усмерен на специјална истраживања одређених области, миграцијске процесе (колонијација из дурмиторских крајева у Бачко Добро Поље, са Миљаном Радовановић), праћења етно-демографских и културних промена у социјалистичком друштву (промене у материјалној култури, култури становања, друштвеном животу у приградским насељима Београда и ариљског краја). Обрасци понашања, ритуална и обичајна пракса у процесима промена на релацији село – град, као и аналитички дискурс расветљавања урбаних културних стандарда између традиција и иновација, уврстили су је у етнолошкиње које су биле спремне да се суоче са савременим изазовима тадашњих друштвених и културних кретања. Увек спремна и агилна за теренски рад, Десанка Николић, у тиму или самостално, истраживала је многе крајеве у Србији – Пријепоље, Прибој, околину Нове Вароши, драгачевска села, ивањички крај, Крушевац и околину, војвођанска села, околину Космаја, Шабац и Поцерину, ужички крај, Стари Влах, Ариље и околину и др. Но, ослободивши се дескриптивних клишеа и окошталих етнолошких парадигми село – фолклор – традиција, Десанка Николић је сваку своју теренску опсервацију и непосредни контакт раслојавала у процесе значења и функција, отварајући тиме многа проблемска поља упитаности – зашто и како? Стога, су њени научни чланци и монографије увек корисни, јер указују на ступњеве сложености културних појава односно „уцелињености културе у међусобној културној зависности“. Иако је припадала генерацији обученој да етнологију посматра кроз фактографску призму, она је пратила теоријске трендове, спремна да се посаветује са млађим колегама и користи савремену антрополошку литературу. Искуство и радозналост су овој научници увек давали изразиту пријемчивост за савремене приступе, насупротив научној застарелости. Од осамдесетих година, са зрелим и богатим истраживачким искуством, Десанка Николић се упушта у проучавања једне недовољно обрађене, али провокативне области – менталитет изражен вредностима, ставовима и мишљењима, као посебним обрасцима понашања у ситуационим оквирима. Није презала од тога да покаже да стварање колективних особина у симболичком смислу јесете део конструката, па и предрасуда. Увек је

тежила истраживању локалних одлика, а не националних стереотипа. Ова истраживања су подразумевала комбиновање социо-психолошких метода и етнографску дескрипцију засновану на наративним, усменим предањима и фолклористици. Занимљиво је читати радове који обилују примерима усмене прозе, фолклорног стваралаштва, жанрова – анегдота и хумора (на пример – ерски хумор) и то посебно данас када се оваква истраживања актуелизују у домену нематеријалног културног наслеђа.

Поред богатог истраживачког рада, др Десанка Николић је била ангажована и у пословима Етнографског института као координатор, руководилац пројеката и, у кратком времену, в. д. директора Етнографског института САНУ. Оно што посебно издваја личност ове научнице јесте углед заснован на њеном истраживачком искуству, написаним делима и позитивном односу према раду и колегама. Једноставно, била је омиљена и поштована сарадница, изван титула и функција. Док је могла, сређивала је своје рукописе и контактирала са *својим* етнологима. Оставила је дела увек доступна читању, али и непроцењиву грађу која ће, надам се, једног дана наћи своје место у архиву.

Мирослава Лукић Крстановић

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

39(05)

Гласник Етнографског института = Bulletin of the Institute of Ethnography /

главни и одговорни уредник Драгана Радојичић. – Књ. 1, бр 1/2 (1952) –
Београд : Етнографски институт САНУ (Кнез Михаилова 36/IV), 1952 –
(Београд : Академска издања). – 24 cm

Три пута годишње. - Друго издање на другом медијуму: Гласник
Етнографског института САНУ (Online) = ISSN 2334-8259

ISSN 0350-0861 = Гласник Етнографског института

COBISS. SR-ID 15882242